

לשון הר"ר יהודה בר"ן בפרק קמא דנדרים

החידושים הנ"ל נמסרו למערכת ע"י
הגאון ר' שמואל אליעזר שטרן

ז' ע"ב שכל (שנתנו חכמי) מקום שהזכרת
השם מצויה עניות מצויה. נראה לר' דנפקא ליה
מדכתיב גבי שבועת שקר (זכריה ה ד) ובאה אל בית
הגגב ואל בית הנשבע בשמי לשקר ולנה בתוך ביתו
וכלתו [ו] את עציו (את עפרו) ואת אבניו, ובריש
תמורה (ג): מדמה התלמוד קצת מקלל חברו בשם
ומוציא שם שמים לבטלה ושבועה אהדדי, דקא' מנין
דמקלל חברו בשם לוקה דכתיב (דברים כח נח) אם
לא תשמור לעשות וגו' וכתיב (שם שם כט) והפלא
וגו', ופריך אימ' אפילו שבועת אמת כו', והדר (ו)
פריך אימא למוציא שם שמים לבטלה, ומסיק
במוציא שם שמים לבטלה לא מצינו לאוקומי משום
דלא מצינו לאו אלא אזהרה דאת ה' אלקיך תירא
(דברים י כ) וההיא אזהרת עשה היא.

ועניות כמיתה שנאמר כי מתו כל האנשים.
והיינו דתן ואבירם כדאמרינן לקמן (סד): כל מקום
שנאמר נצים נצבים אינו אלא דתן ואבירם, והם לא
מתו עדיין אלא שירדו מנכסיהן, דאף על גב דאמרינן
(שם) דסומא נמי ומי שאין לו בנים חשובים כמת, אין
לומר דלהכי כתיב כי מתו, דסומין לא הוו דכתיב
(במדבר טז יד) העיני האנשים ההם תנקר, ומצורעים
נמי לא הוו שהרי היו בתוך המחנה, ובנים נמי לא הוי
דכתיב (שם שם כז) ובניהם וטפם, ואין לומר דשוב
היו להם בנים דמתו, דהא משמע כמתים ממש שאין
עתיד לחיות מאותה מיתה דמי שאין לו בנים ועומד
להיות לו בנים אינו כמת, אף על פי שעני חשוב
בשעת עניו כמת אפילו נעשה עשיר לבסוף, ועוד
דמפני שלא היו להם בנים לא היה לו לירא פחות
מהם שבכך לא יעשו קרוב למלכות מכתחלה, ואין
לומר דלעולם היו סומין או מצורעים ונתרפאו במתן
תורה שאז נתרפאו כולם, דאמרינן במדרש דבמעשה
העגל חזרו בעלי מומין למומן. מ"ר.

ושמע מינה נדהו בפניו אין מתיר לו אלא בפניו.
הלכך מהר להפר לה לאלתר בפניה.

ושמע מינה אין בין נדוי להפרה ולא כלום. דאף
על גב דאמרינן בפרק בתרא דמועד קטן (טז). דטוט
אסר וטוט שרי, כלומר מיד אחר שתקעו בשופר
לנדונו יכולים להתיר לו וקאמר והני מילי בממונא
אבל באפקריסות' עד דחיילא שמתא דרבנן תלתין
יומין, איכא למימר דנדוי דהכא אין חמור אלא כשל
ממונא שאינו אלא לכפרה בעלמא ולאיים עליו שלא
ירגיל עוד להזכיר לשם שמים לבטלה. מ"ר.

משמית נפשיה והדר משמית בר בי רב. אומר ר'
שלכבוד התורה היה משמית עצמו תחלה לפי שהיה
קשה בעיניו לבזות החכם והוה משמית נפשיה
להתכפר שלא יענש בנדוי צורבא מרבנן, וכן נראה
מדאמר (פסחים נב). במערבא מימנו אנגדא דבר בי
רב ולא מימנו אשמתא, שהנדוי חמור להם יותר והיה
קשה בעיניהם לנדות, ולכך מר זוטרא חסידא היה
קשה לו לשמתו אף על פי שהיה מחוייב שמתא ולא
היה רוצה לימנע מלשמתו מאחר שנתחייב שמתא,
אלא שהיה מחמיר על עצמו לשמת את עצמו תחלה
וגם היה מראה שאי' נקל בעיניו לשמת צורבא מרבנן
שלא היה רוצה לשמתו עד שמשמת עצמו תחלה.
ובתו' הריב"ב שפירש לפני רבנו יעקב פירש שהיה
ירא שלא ישכח התרה נמי של צורבא מרבנן או
יתעצל בה, ועל ידי שיזכור התרת נדוי של עצמו
יזכור גם של צורבא מרבנן.

משמית נפשיה. והיה מרחיק ד' אמות מחבריו.
ח' ע"א ידע מאן שמתיה. אם מכירו לאותו
האיש שחלם עליו שנדהו בחלום מהו דלישרי ליה
כו'.

לשמתייה שויוה שלית. מן השמים כשהראו לו
בחלום שזה נדהו.

למשרי ליה לא שויוה שלית. מן השמים.

ספר זיכרון למרן בעל ה"אבי עזרי" צוק"ל

שמע מינה תלת לא שרי למישרי נדרא באתרא דרביה. כדפרישית מדלא היה יכול להתיר נדרה כי אם לפני רב אשי כדפרישית.

ושמע מינה כי מכנפי שפיר דמי. להיות שליח לחרטתה. ושמע מינה לכנופי לא.

ושמתא אפילו באתרא דרביה. יכול להתיר, דאין לדחות הדבר ופעמים שאין הרב מזומן או אינו פנוי להתיר לו ויבא לדחות על ידי כך התר השמתא ולא ניחא לן שידחה ההתר.

ויחיד מומחה שרי שמתא. ואין צריך לא שלשה ולא עשרה כיון שהוא יחיד מומחה.

כך יש לפרש הסוגיא.

והקשה רבנו שמואל מה ענין דיני התרת נדרים בהך שמעתא, זה היה לו לומר בפני' בפרק ד' נדרים, ועוד דבכולי האי שמעתא איירי בנדוי וגם בתר הכי מיירי ביה ומפסיק בינתים בדיני התרת נדרים. ועוד קשה לו דבעל היכי שרי ליה הכא ליעשות שליח לחרטת אשתו, והא בגטין בפרק השולח גבי המוציא את אשתו משום נדר קאמר (מו.) כל נדר שהוא צריך חקירת חכם לא יחזיר דאין יכול לומר אילו הייתי יודע שהנדר אינו נדר שיש לו התרה לא הייתי מגרשה משום דאין אדם רוצה שתתבזה אשתו בבית דין דלא ניח' ליה שתלך אשתו בבית דין ויתירו לה שלא תתבזה בבית דין, ואם יכול לעשות שליח להתיר נדרה במה היא מתבזה בבית דין משום דצריך להתירו בבית דין על ידי שלוחה, אלא ודאי אין שליח מועיל אלא היא עצמה צריכה לבא. ועוד (ועו') מה חלוק יש בין מיכנפי ויתבי לכנופינהו איהו, וגם לשון כנופי מה שייך בשלשה. ועוד תימה רב אשי לבדו היה יכול להתיר הנדר, דהפרת נדרים ביחיד מומחה ורב אשי היה יחיד מומחה. ונ"ל להביא ראיה שגרב אשי היה] מומחה דאמר בבכורות בסוף פרק כל פסולי המוקדשין (לו:) ההוא [ש]רוע דאתא לקמיה דרב אשי עד אבל הכא [מ]כדי ידע דמום] מובהק הוא מאי טעמא אייתי קמיה דרב אשי משום כבודו של חכם כו', שמע מינה שהיה מומחה להתיר בכורות],

שמתא ושרו ליה בחילמיה מאי. אולי אין צריך להתירו עוד.

כשם שאי אפשר לבר בלא תבן. בהרואה (ברכות נה.) דריש ליה מהאי קרא (ירמיה כג כח) הנביא אשר אתו חלום יספר חלום ואשר דברי אתו ידבר דברי אמת מה לתבן את הבר וגו'.

בפ"ק דנדרים לשון הר"ר יהודה ב"ר נתן בפרו'

ח' ע"ב **רבינא** הוה ליה נדרא לדביתהו. נדר שאין יכול [להפר] שאינו של ענוי נפש או שלא הפר לה ביום שמעו.

אתא לקמיה דרב אשי אמר ליה בעל מהו שיעשה שליח לחרטת אשתו. רבינא לא היה יכול להפר לה כדקאמר בסמוך דלא שרי למישרי נדרא באתרא דרביה ולכך היה צריך רב אשי להתירו והיא היתה בוושה לבא לפניו ולכך היה שואל רבינא אם יכול להיות שליח לומר לרב אשי חרטה שלה ויתירו נדרה שלא בפניה, אבל אי לאו דלא שרי למישרי נדרא באתרא דרביה היה רבינא יכול להתיר לה, ואפילו לרבי יהודה דאסר להתיר נדרי אשתו כדתנן במסכת נגעים פ"ב (מ"ה) כל הנדרים אדם מתיר חוץ מנדרי עצמו רבי יהודה אומר אף לא נדרי אשתו שבינה לבין אחרים, מכל מקום היה מוצא אחרים שהיו מתירין לה בביתו או יחיד מומחה או ג' הדיוטות.

אמר ליה אי מכנפי אין אי לא מכנפי לא. אם השלשה המתירין את הנדר הם כבר נאספים ביחד אז יכול ליעשות שליח לחרטת אשתו, ואי לא לא דתיתי לא שרינן ליה ליעשות שליח לחרטתה ולכנופינהו. ור' מפרש הטעם דחיישינן שלא ישנה דבורה ויוסיף עליו לישב חרטתה יפה, דכיון שטורח לכנופינהו חיישינן נמי שמא לא יכוין לומר החרטה כמו שהיא מתוך שהוא להוט להתיר נדרה. וי"מ דכי היכי דמטרחינן בי דינא לאיכנופי מטרחינן להו נמי לבא וישמעו החרטה מפיה.

שייכא תשובת רב אשי לבעל מהו שיעשה שליח אי הוה שייך חלוק דמיכנפי ולא מיכנפי בה כמו בשלוחה. וכי האי גונא אמרן לעיל (ע"א) דליתב אפרשת דרכים ויגרום שישיבו לו שלום ע"י הגרמא שישאל תחלה בשלום, ובכי האי גונא הוא דקים להו דמסתייעא מילתא להנצל מאותו נדוי שבידי שמים כשההיתר נארע ממילא. שמע מינה תלת שמע מינה לא שרי למישרי נדויא באתרא דרביה, שלא רצה רבינא להתירו כי אם בפני רב אשי, ודמיא להא דאמר במועד קטן (יז). נדהו ואינו יודע מי ילך אצל נשיא ויתיר לו, והכא נמי צריך שגדול העיר יתיר לו. ושמע מינה כי מיכנפי שפיר דמי, ליעשות הבעל שליח להתיר לה שלא בפניה דלנדהו שלא בפניו מדמינן ליה. ושמע מינה לכנופי לא.

ומה שפירש רבנו שמואל כאן דאיכא למימר דאפי' להתיר בפניה לכנופי לה לא דלא מסתייעא מילתא להנצל מעונש נדוי חלום אלא על ידי שמוצא עשרה מכונפים כדמוכח לעיל, אין נ"ל אף לפי שיטתו כדפרישית, דאם כן מאי שייכא תשובת רב אשי לבעיא דמהו שיעשה בעל שליח כו'. ולעיל גבי פרשת דרכים מיירי בנתינת שלום ולא מיירי בהתרה, ושמתא פירוש שאינה כנדוי שאינה אלא קללה בעלמא אפילו באתרא דרביה ויחיד מומחה שרי שמתא.

ורבנו יעקב השיב לו דמאין אדם רוצה שתתבזה אשתו בבית דין לא קשיא מידי, דכי האי גונא אשכחן באלמנה נזונית (כתובות צז). דקתני בין מן הארוסי בין מן הנשואין מוכרת שלא בב"ד וקאמר בגמ' בשלמא מן הנשואין משום מזוני אלא מן הארוסין מאי טעמא, וקא מפרש לפי שאין אדם רוצה שתתבזה אשתו בבית דין, וזה איפשר על ידי שליח, אלא שמע מינה שכשצריכה לבא לבית דין אפילו על ידי שליח על זה אנו אומרים אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בבית דין. ומה שקשה לו נמי כנוף שלשה לא שייך אבל בעשרה שייך שפיר, לא קשיא מידי דבשלשה אשכחן כנוף כי הכא בפ' זה ברור בסופיה (סנהדרין כט:). דקאמר הודאה בפני ג' וקאמר האי אודיתא זימנין כתיבינן וזמנין לא כתיבינן כנפי ויתבי כתבינן כנפינהו איהו לא כתבינן. ומה שקשה לו דבפרק ד'

דאין לומר בשלשה הוה שרי ליה כדאמר (שם) שלשה מתירין את הבכור במקום שאי' מומחה ובהא לא שנמענו שצריך לבוא לפני חכם משו' כבודו של חכם. (ד) הן הפרת נדרים והתרת בכור הם ענין אחד, כדקאמר התם שלשה מתירין את הבכור במקום שאין חכם שלשה מפירין את הנדר במקום שאין חכם, ומאחר שרב אשי היה יחיד מומחה להתיר [נדריים] מה היה משיב לרבינא אי מיכנפי אין אי לא מיכנפי לא על מה שהיה שואלו אם יכול להביא שליח לחרטת אשתו לפי שהיה רוצה להתיר נדרה בפניו לפי שהיה רבו ולא שרי למישרי נדרא באתרא דרביה, והלא רב אשי לבדו היה יכול להתירו ולא שייך ביה כנופי. ויש לתרץ בזה דמשום דרבינא שאל לו סתמא בעל מהו שיעשה שליח כו' ולא הזכיר בשאלתו אם ביחיד מומחה מיירי או לפני הדיוטות, לכך השיבו רב אשי אי מיכנפי כו' אף על פי שהוא לא הוצרך לשאול כי אם לפי שהיה צריך לבא לפניו או הוא או אשתו מפני שהיה רבו וגדול העיר דלא שרי למישרי נדרא באתרא דרביה.

ונר' לרשב"ם דגרסינן רבינא הוה לה נדויא לדביתהו אתא לקמיה דרב אשי אמר ליה בעל מה שיעשו שליח לאשתו, אמר ליה אי מיכנפן אין אי לא לא, שמע מינה תלת, שמע מינה לא שרי למישרי נדויא באתרא דרביה כו'. ולא היתה יכולה להביא עשרה בני אדם לביתה ולהתיר דלא שרי למישרי נדויא באתרא דרביה והיא היתה בושה לילך אל רב אשי, והיה שואל רבינא לרב אשי אם יוכל הוא להיות שליח להתיר נדויה בפניו ויתירנו לה בעשרה, מי מדמינן ליה לנדהו בפניו שאין מתיר לו אלא בפניו, וכשנדרהו בחלומו בפניו שאין מתירין לו אלא בפניו, דשמא יותר חל ההתר והולך לו עונש הנדוי כשמתיר לו בפניו מאחר שגם הנדוי נעשה בפניו, או שמא כיון דלא נדהו אלא בחלום כשלא בפניו דמי ומתירין לו אפילו שלא בפניו. ורב אשי השיב לו אי מכנפי העשרה שמוצאם כלם במקום אחד אז מהני ההתר שלא בפניה ובכך מתכפר לה נידוי חלומה והכי מסתייעא מילתא טפי, ואי לא מיכנפי לא יחזר אחריהן לקבצם דדמיא לכפרה בעל כרחא ואינו מועיל כל כך ההיתר מאחר שהוא גם על ידי שליח. אבל על ידי המנודה עצמו מועיל הכנוף, דאם לא כן מה הוה

קכב ספר זיכרון למרן בעל ה"אבי עזרי" צוק"ל

ושמתא [בעלמא שלא] בחלום אפילו באתר דרביה, ולא מיירי הכא מידי בנדהו ואינו יודע מי נדהו דהתם אין מועיל אפילו עשרה ולא גדול העיר כי אם הנשיא. וסוף דבר גרסת הספרי עיקר.

עכ"ל פירו' הר"ר יהודי בר"נ פ"ק דנדרים.

א"ר (שמואל) [שמעון] בר רב זביד אמר ר' יצחק כו'. אומר ר' דשמא לא קבלו כל אלו האמורים זה מזה כסדר שנקבעו כאן, אלא מ(ד) אמר ר' (שמואל) [שמעון] עד משום ר' אחא דתני דבי ר' חייא הוי סדר אחד, פירוש אותו ר' אחא שהיה שונה בבית ר' חייא או בבית תלמידיו, ומ אמר ר' זירא עד משום ר' יהודה בר אלעאי סדר אחר, וכן משמע שעד משום מושך סדר קבלתם זה מזה, וגם ראיתי שיש מפרשים כך. והלשון אין מיושב דבתחלת סדר השני (י) היה לו לומר כך ור' זירא אמר ר' יוסי כו'.

אלו בני אדם שיראין להזכיר שם שמים. מיראי שמי דריש.

שמע מינה. מדכתיב מרפא בכנפיה.

הדין הירגא דיומא מסי. אבק הנראה בעמוד זריחת השמש מרפא, וחברו ביומא סוף פ"ק (כ:): הדין הירגא דיומא לא שמיה, והיינו דקאמר נבוכדנצר (דניאל ד לב) וכל דרי ארעא כלא חשיבי. אין מפורשת רפואתו בתלמוד ושמא מרפא כשמסתכלין בו, ויותר נ"ל דממילא הוא מרפא כשהוא בעולם ומועיל לחולה בכל מקום שהוא, ומכל מקום מועיל יותר למסתכל בו, דומיא דהא דאמרינן בב"ב סוף פ"ק (טז:): רשב"י אומר אבן טובה היתה לו לאברהם תלויה בצוארו וכל חולה שרואה אותה מיד מתרפא וכשנפטר אברהם נטלה הקב"ה וקבעה בגלגל חמה והיינו דאמרי אינשי אידלי יומא אידלי קצירא, ונראין הדברים שרפואת הירגא דיומא ורפואת אידלי יומא אידלי קצירא הכל ענין אחד, אף על גב דהתם לא מייתי ומרפא בכנפיה.

והאי דקאמר ופליגא דריש לקיש. פירש זקני בשם רבנו שמואל דפליג בהא דריש לקיש קאמר

נדר' הוה ליה לאתויי, הך מילתא דרבינא כולה משום שמתא דסיפא נקטה. ומה שהוא תמה מה חלוק שייך לענין נדר בין מיכנפי לכנפינהו איהו, בזה פירשתי טעם למעלה.

ועל פירוש רבנו שמואל קשה שהוא מגיה כל **הספרים**. ועוד הקשה לו אביו רבנו מאיר מאי קאמר בעל מהו שיעשה שליח לחרטת אשתו, מה ענין חרטה אצל נדוי, ודומה שלא היה גורסו שהוא לא כתב בפירושו אלא בעל מהו שיעשה שליח לאשתו, ומכל מקום הוא כתוב בכל הספרים.

הוצאת החכמה

ומה שפירש בשמתא שאינה חמורה כנדוי ואינה אלא קללה בעלמא יש להתיר אפי' באתרא דרביה, וגם כל עיקר גרסתו שגורס נדויא שזה לשון ארמית מדלא קאמ' נדוי ואפילו הכי קרי ליה נדויא ולא קרי ליה שמתא אינו נראה לרבנו יעקב כלל, דלא מצינו בכל התלמוד חלוק בין נדוי לשמתא אלא שבלשון הקדש נקרא נדוי ובלשון ארמית נקרא שמתא, ולעולם לא יאמר נדויא כי אם שמתא, דלא לישתמיט דלימא נדוי מנדינן ליה אלא שמותי משמתין ליה ולא שמתוהו אלא נדוהו, ולעיל (ז:): נמי גבי מנודה אני לך אמרי דמשמע שמתא, ואפילו לרבנו יעקב דאמר לישנא דנדינא הוא, בזה פרישית לעיל טעם דלא משמע ליה לשון נדוי אף על פי שבכל התלמוד אומר מנודה בלשון נדוי לפי שהרוצה להרחיק עצמו מד' אמות של חברו אינו רגיל לנדות עצמו על כך. וכמו כן נ"ל ראייה מההיא דמועד קטן (יז:). דקאמר ליה ריש לקיש לההוא גברא ליהוי ההוא גברא בשמתא אמר ליה אם ממון נתחייבתי לך נדוי מי נתחייבתי לך אדרבה ליהוי ההוא גברא בשמתא, אלמא משמע דשמתא קורא נדוי, ועוד דעלה קאמר התם שאמרו לריש לקיש זיל לגבי נשיא דלשרי לך דתניא נדהו ואינו יודע מי נדהו ילך אצל נשיא ויתיר לו, אלמא מחמיר התם בשמתא להתיר בגדול הדור בנשיא כשאיו המנדה לפנינו כמו בנדוי. מיהו בזה יכול לדחות דנדוי התם נעשה בלשון עברית אלא שהתלמוד קבע הלשון שם בלשון ארמית וקרי ליה שמתא. ולפי שיטת רשב"ם היה יכול לומר דהא דלא [שרי לשרוי] נדויא באתרא דרביה זהו דוקא בנדוי של חלום לפי שהוא חמור הרבה שהוא כעיו נבואה.

וכשהן מיטמאין ורבין עליהם ימי טומאה מתחרטין. שימי הטומאה וימים הראשונים שנופלים הם רבים עליו יותר ממה שנתכון בתחלת הנדר.

נמצאו מביאין חולין בעזרה. לאו ממש חולין בעזרה דכיון שלא הותר נזרו על פי חכם הויה נזירות גמורה, אלא קרוב הדבר להיות חולין בעזרה.

י' ע"א **שיתחייב** קרבן. קרבן חטאת.

כולן שיטה אחת הן. דנזיר חוטא. לשמעון הצדיק משום דהוי כעין חולין בעזרה כשנטמא כדאמרן, ור' אלעזר הקפר משום דצער עצמו מן היין. והכי נמי הא אמרינן ביבמות (נא:) כלהו סבירא להו מאמר קונה רבן גמליאל, ואינם שוים לגמרי דאיכא דסבר דקונה קנין גמור מן התורה ואיכא דסבר מדרבנן. וכן בפ"ק דסכה (ז:) דכלהו סבירא להו סוכה דירת קבע בעינן דאיכא דבעי ד' אמות ואיכא דלא בעי אלא כדי ראשו ורובו ושלחנו. מ"ר.

מבאן ליושב בתענית שנקרא חוטא. ולדברי ר' אלעזר הקפר י"ל דחטא על הנפש הוי כמו אני ובני שלמה חטאים. ולי נראה דאיכא לפרושי חטא ממש וקאי לשון חטא אטומאת מזיד דאיירי בה לעיל, כדדריש בכרתות (ט.) בפתע זה אונס פתאום זה מזיד, ויכול להיות שהאשם מכפר על טומאת המזיד כיון שעשה תשובה שהרי הוא מארבע המביאים קרבן על המזיד כשוגג. ובפ"ק דתענית (יא.) אמר שמואל היושב בתענית נקרא חוטא מדרי' אלעזר הקפר, ור' אלעזר אומר נקרא קדוש שנאמר קדוש יהיה, ופריך התם עליה והא כתיב מאשר חטא על הנפש, ומשני ההוא דסאיב נפשיה.

והדין קרא בנזיר טמא כתיב דשנה בחטא. להכי כתביה בנזיר טמא ולעולם נזיר טהור נמי חוטא הוא. הכא משמע דנזיר טהור נמי חוטא הוא ולהכי יליף מיניה יושב בתענית, והכי נמי מוכח בפרק מי שאמר הריני נזיר מגלח (נזיר יט.) דקאמר לעולם קסבר בעל מעקר עקר אם כן חטאת העוף נמי לא תיתי פירוש שבטל נזירותה, סבר לה כר' אלעזר הקפר כו'.

דמסי לעולם הבא ולא בעולם הזה ואביי סבר דמסי אף בעולם הזה. תימה לי אי פליג ריש ליש דמסי בעולם הזה הא אמרי אינשי אידלי יומא אידלי קצירא, ואהא לא משמע דפליג ריש לקיש דבכמה מקומות בתלמוד פריך תלמודא מהא אמרי אינשי, ואפילו תאמר דרפואה דהכא ודהתם שני ענינים הם, מכל מקום הכל תלוי בשמש העולם הזה. ושמא לריש לקיש נמי הוא מקל קצת את החולה אבל שם רפואה ליכא בעולם הזה לריש לקיש כי אם לעולם הבא, אבל לאביי הוא מרפא ממש כדקאמר מסי. אי נמי הכי פירושא האי דדייק אביי מקרא דמרפא שמע מינה האי הדין הירג' דיומ' מסי פליגא דר"ל (חסר).

גם זה מפרו' הר"ר יהודה בר"נ ז"ל

ט' ע"ב **אמר** ר' שמעון הצדיק. כהן גדול היה כדאמר בפ"ק דיומא (ט.) עי"ש ששמש שלשים שנה בכהונה גדולה.

לשחת שערך זה נאה. נהי דתגלחת טומאה היה עושה עכשו שמת עליו מת פתאום ונטמא לו מכל מקום אפילו לא נטמא היה עושה תגלחת טהרה.

למלאות מים מן המעין. לערות אל השוקת ולהשקות בהמות שהייתי רועה.

ומחז יצרי עלי. נבהל בעצמו.

ובקש לטרדני מן העולם. לרדוף אולת ולהיות רועה זונות מתוך שראיתי עצמי נאה ביותר, שמתוך כך יהו נשמעות לו יותר לעברה כדאמר (ב"מ פה. עי"ש) כל זונה שנשכרת בארבע שוכרתו בשמונה.

כלהו אשמות נמי לא ליכול דעל חטא אתו. והוא הדין חטאת חלב לא ליכול ואפילו חטאת נזיר טהור לא ליכול אלא דבההוא איכא למימר שאין חמור כל כך כנזיר טמא ששנה בחטא.

כשהן תוהין גודרין. שתוהין על עונותיהם ומצטערין עליהם נודרים לצער עצמן לכפר עונותיהם.

קכד ספר זיכרון למרן בעל ה"אבי עזרי" צוק"ל

בפירו' מס' נדרי' בפרק ד' נדרים

כ"ב ע"ב **אמר** רבא אמר רב נחמן הלכה פותחין בחרטה. מכאן הקשה רבנו יעקב על פירוש רש"י דפרק הדר בערובין (סד: ד"ה פותחין) שפירש שם רבן גמליאל שנתעטף וישב סבר פותחין בחרטה צריך החכם למצא פתח לשואל שיהא לו פתחון פה לומר לדעת כן לא נדרתי ואילו הייתי יודע שכן לא הייתי נודר ולכך צריך לישב, ורב נחמן סבר אין פותחין בחרטה אין צריך לפתוח בחרטה אלא החכם עוקרו אף על פי שאינו מוצא לו כו' בפ"ד נדרים, ע"ש, ובתוס' פרק הדר בערובין (ד"ה פותחין).

כ"ה ע"א **כקורות** בית הבד ולא. וכי זהו הבאי והלא פעמים היה גדול כך ויותר.

תלימב אורוותא דתיבנא. י"ג אורוות סוסים מלאות תבן.

ובלע יתהון. כל אותו התבן בלע, ומפרש בירושלמי (ה"ב) ויהבי ביה גחלים (גמוריי) [גומריין] ובלען ומית.

אמר שמואל בטרופן. פרש"י בשבועות (כט: ד"ה בטרופן) מנומר כקורות בית הבדין שמלאה (חרצנים) [חריצים], וכעין זה פרשו כאן הפרושים דאית בה חדקי, ולפרושים יצטרכו ליישב למה יהיה כקורת בית הבד שיש חידקי בגבה. אבל בערוך (ע' טרף) פירש בשם רב שרירא גאון טרופן שוה כמו הטורף את גגו בפ"ב דמכשירין (מ"ד) שמטיח גגו ומשוה אותו, כקורת בית הבד שהיא שוה וחלקה ולא עגולה לעצור כל מה שתחתיה. כולוהו נמי מטרף טריפי, שהולכין על גחונם אם כן שוים הם ומרובעים מלמטה פלא"ט בלע', ומשני שגבו טרופן שזה אינו בשום נחש שבגבו אינו שוה ומרובע אלא עגול, וליתני טרופן ולמה ליה למיתני כקורת בית הבד, ומשני הא קא משמע לן דקורת בית הבד טרופן הכי עדיף טפי משאם היה גב(ו)ה עגול ולא שוה שהיה העוגל חסר ולא היתה כבדה כל כך וגם יכולי' [לתת] דבר [כבד] להכביד על השוה ומרובע מלמעלה יותר מעל העגול. ובירושלמי (ה"ב) נמי קאמר הכא שמואל אמר במרובע אי תימא

במרובע נראה בשאין מרובע למה לי גדול אפילו קטן למה שנה כקורת בית הבד דמשמע נמי גדול כמותה, אלא לית ארחא דהדין תנא מתפיס אלא במילא רובא פירוש בדבר גדול, תדע לך שהוא כן דתנינן (שבועות כט.) גמל פורח באויר נתני עכבר פורח באויר, תני רבי שמואל ב"ג אין מרובע מששת ימי בראשית פירוש במה שנברא אז, ופריך עלה מגופה של בהרת כגריס הקלקי מרובע (נגעים פ"ו מ"א), ומתריך ירבעינה הוא כו', ואח"כ אומר אית דבעי מימר לא אמר רב שמואל ב"ג אלא בבריות ותני כן מרובע באוכלין ואין מרובע בבריות, ואף ע"ג דמרובע דגריס הקלקי הוי מרובע ממש מכל צד שיש לו זווית גבי נחש שמא לא קאמר מרובע ממש אלא שוה פלאט בלע' לאפוקי עגול ומכל שכן פריך מגריס הקלקי, ועוד יש לפרש דלמאי דמסיק דגבו נמי טרופן ר"ל שהוא מרובע מד' רוחות גבו ובטנו ושני צדדיו ע"כ.

גם זה לשו' הר"ר יהוד' בר"נ בפרק ד' נדרי'

וכן פירש דמשום הכי לא תני הכא גמל פורח באויר שאין דרך בני אדם רגילין לומר בלשון גוזמא על שום גמל שיהא פורח באויר, דאף על גב דאמר בעלמא גמלא פרחא במכות פ"ק (ה.) ובהאשה שהלכה ביכמות (קטז.) מכל מקום פורח באויר אין רגילות לומר אפילו בלשון גוזמא והוה ליה כנשבע על האיש שהוא אשה ועל העמוד של אבן שהוא של זהב.

פירוש הר"ר יהודה בר"נ
בפרק אין בין המודר

ל"ח ע"א **פלפולא**. וחריפות בעלמא נתן למשה בתחלה.

אלא על גבור ועשיר חכם וענו. תימה לי אמאי לא קאמר נמי ובעל קומה כדקאמר בפרק המצניע (שבת צב.) דקאמר דילמא משה שאני דאמר מר אין השכינה שורה אלא על גבור וחכם ועשיר ובעל קומה, ובשלמא התם לא מזכיר ענו דעיקר מלתא ליתיה התם אבל הכא הוה ליה למימר נמי ובעל קומה. ונראה היה לגורסו כאן ולגרוס אחר כך גבור

שנתעשר בו לאשמענין שדרך נביא שהוא עשיר.

חמשים שערי בינה נבראו בעולם וכולם נתנו למשה חסר אחת. יש לפרש דנפקא מדכתיב בתורה מזוקק שבעתים (תהלים יב ז), ובסוף פ"ק דראש השנה (כא:) דריש ליה הכי בהדיא, דהיינו ז' פעמים ז' והוא מ"ט פני' טמא ומ"ט פני' טהור וכלן נתנו למשה דכתיב (תהלים ח ו) ותחסרהו מעט מאלקים היינו שער אחד דתפסת מועט תפסת והיינו חמשים.

לאפוקי ממאן דשקיל בלא אגרא. בתמיה, אם כן מאי רבותיה.

אלא אפילו באגרא. שהיה עשיר ולא היה צריך להם כלל אפילו לשכור משלהם.

ודילמא משום דענו הוה. ולא היה רוצה לשכור מהם שלא יתביישו ממנו להשכיר לו בזול או אפילו אין רצונם להשכיר.

דאילו במשה כתיב לא חמור אחד מהם נשאתי דאפילו בשכר. שלא דחק אותם להשכיר לו שלא מרצונם.

אפי' ברצון לא שכרן. פן יתביישו להשכיר לו בזול.

ולא רצותנו. לשון רצון דריש ליה תלמודא, ולפי הפשט הוא כמו לא רצצתנו מלשון קנה רצון (ישעיה מב ג) וכן סבותנו כמו סבבתנו.

לשון פירוש הר"ר יהודה בר"נ ע"ש

פירוש ר"י ברי' נתן בפרק הנודר מן המבושל מ"ט ע"א **לוליבא** דקרא. גווא דקרא הפנימי שבו לשון לב.

דבר זה אסור לאומרו בפני עם הארץ. לפי שמתאווים לאוכלו בעודו רך וישחיתו הפשתן, ע"א לפי שאסור ללמדו אומנות, ע"א פן ילעיגו עלינו

ובעל קומה דכתיב ויפרוש את האהל, ודחי ראייה דגבור ודילמא דאריך וקטין כו'. או שמא י"ל דבכלל גבור הוי בעל קומה, ונפרש שר' יוחנן עצמו הביא אחר כך ראייה דויפרוש וממילא שמעינן גם בעל קומה, אף על פי שלענין גבורה נדחית ראייה דויפרוש. והא דאמר במועד קטן (כה.) גבי רב הונא ראוי היה רבינו שתשרה עליו שכינה אלא שבבל גרמה לו, אף על גב דאמר בתענית בפרקא דחסידי (בספרים שלנו ליתא שם רק במגילה כז:) דרב הונא איניש גוצא הוה. איכא למימר שאם היה בארץ ישראל היה נעשה בעל קומה, או שמא באקראי בעלמא שורה שכינה אפילו על מי שאין בו כל המדות הללו.

דילמא דאריך וקטין. ודק וחלש כמו אלים קועיה קטין קועיה (ב"ק נה.).

אלא מן הדין קרא ואתפוס בשני הלוחות ואשברם. והיאך שברם בהשלכתו והלא היו עבות הרבה כדתניא הלוחות ארכן ששה ורחבן ששה ועביין שלשה ואם כן בגבורה גדולה נשברו, [ועוד] שהלוחות היו של סנפירינן והיתה אבן חזקה מאד כדאמרינן התם (איכה רבתי הובא סנהדרין לד: תוד"ה מה) מעשה באחד שלקח סנפירינן ובקש לבדקו הושיבו על הסדן והקיש בקורנס נשבר הקורנס ונבקע הסדן וסנפירינן לא זז ממקומו.

ארכן ששה ורחבן ששה. אומר ר' כי בירושלמי פ' משוח מלחמה (סוטה פ"ח ה"ג) אומר כל לוח ולוח ארכו ו' ורחבו ג', וכן בשקלים פרק י"ג שופרות (ה"א, ע"ש). והאי דאמר בפ"ק דב"ב (יד.), י"ל דרחבן של כל שטים מונה ביחד שטים שלמות ושטים שבורות, או שמא תלמוד שלנו חולק, ואם חולק י"ל דאורך הלוח קרי תלמוד שלנו מראש תחלת הדף עד ראש התחתון של סוף הדף ורוחב קרי רוחב הדף שהוא אורך השטין והיו מונחות בארון אלו ע"ג אלו אבל [לפי] הירושלמי לוחות ושברי לוחות כולן זו בצד זו. מ"ר.

עשיר פסל לך. ואף על גב דמקודם לכן שרתה עליו שכינה [מ"מ] לכתב פסל לך דקא משמע לן

ספר זיכרון למרן בעל ה"אבי עזרי" צוק"ל

אוצר החכמה

והר"ר אברהם היה מברך בורא מיני מזונות
תחלה על דייסא והדר שרי המוציא, מספקא ליה אי
כמתני' אי כבבלאי. או שמא מזה קרי להו טפשאי
דכיון דלאו אורחא למיכלינהו בנהמא היה להם לברך
בתחלה על הדייסא והדר שרי המוציא ולא לאחרן עד
לאחר כן דשרי המוציא ולאכלן עם הפת לפטרו.

נקרני דהוצל. גר' ברי"ש כמו נקיר שמיה דפ' כל
הבשר (חולין קה: ובספרים שלנו ליתא שם רק
בפסחים קיא: נקיד בדלי"ת). ואית דגרסי נקדני
בדלי"ת כמו הנקדני תופסין אותו על כך (ברכות נ.).
וי"מ נקרני הם תלמידי חכמים על שם חכמתם קרי
להו כך כדכתיב (קהלת ח א) חכמת אדם תאיר פניו,
מגזרת כי קרן עור פניו (שמות לה ל).

נ' ע"ב לפדי. ליטואמרייו בלע'.

113-114

נ"א ע"א ברקודי. לשון רקוד.

בקורקני. כמו (ו) מקרקר קיר (ישעיה כב ה)
ע"ש.

ויאמרו קבעו חכמים במשנתן רפואות שהכל בקיאין
בהן ודמי לחוכא ואיטלולא.

מאן חולים רבנן. מתוך טרחן בתורה חשים
בראשם ובגופם ואוכלים אותם הטריות, אבל לחולים
גמורים הם כמלאך המות.

מ"ט ע"ב קצירי ממש. חולים השוכבים
במטה.

מריעי רבנן. מתוך שאוכלים מעט וישנים קמעא
אינם בריאים כל כך בגופן.

אכלי נהמא בנהמא. אלמא לדידהו מיקרי
תבשיל והנודר מתבשיל אסור בעבה. בבלאי
טפשאי קרי להו לפי שפוטריין עצמן באכילתן
מברכת בורא מיני מזונות ומברכין על הפת
ופוטריין הדייסא, וסתמא דמתני' (ברכות מב.)
פליג עלייהו. למדנו מכאן שפת אינה פוטרת עבה
ואף על פי שברך על הפת חוזר ומברך על הדייסא
בורא מיני מזונות.

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

ספר זיכרון למרן האבי עזרי: קרליץ, אברהם ישעיהו (עורך) (1) { } עמוד מס: 138 הודפס ע"י אוצר החכמה